

TÁRSASÁGI HÍREK

GYULAI ÁGOST (1868—1957)

Gyulai Ágosttal nem is a tegnap, hanem a tegnapelőtt tudományos életének öreg tanúja távozott el közülünk. Hosszú életpályájának jelentősebb állomásai: a budapesti polgári tanárképzőnek, az ún. Pedagógiumnak előbb tanára, majd igazgatója volt, s 1918-ban a debreceni egyetemen magyar irodalomtörténetből magántanári képesítést szerzett. Nem volt nagy termékenységű tudós, amellét érdeklődése kettős irányban mozgott. Mint főiskolai igazgató a neveléstudományhoz is közelkerült, hosszú ideig titkára volt a Magyar Pedagógiai Társaságnak és szerkesztette folyóiratát: a Magyar Paedagógiát, amelybe maga is számos kisebb cikket és könyvismertetést írt.

Pályáját mégis irodalomtörténészként kezdte, s ezirányú tájékozódása, ha olykor a háttérben is, mindvégig megmaradt. Első műve: *A budetini monda* (Bp. 1891, még Griesbach néven) világosan mutatja elindulását az akkor uralkodó pozitívista tárgyörténeti irányból: szabályos tárgyörténeti módszerrel a monda eredetét, feljegyzi és

feldolgozóit taglalja. Később számos népszerűsítő irodalomtörténeti előadást tartott az Urániában, s ezeket nyomtatásban is kiadta (Képek Vörösmarty, Madách, Shakespeare stb. életéből). Szemléletében teljesen és mindvégig a „rég iskola” tanítványa volt: Beöthy Zsolt szintézisét tette magáévá, s az újabb irodalomtörténeti irányokról már nem vett tudomást.

Maradandót Arany János dalgyűjteményének kiadásával alkotott; az 1952-ben megjelent kötetben a dalszövegek filológiai gondozása az ő munkája. Arany népdalidézeteinek, közléseinek, a gyűjteményben szereplő dalok variánsainak és lelőhelyeinek kiderítése hosszú, pontos kutatással annyi eredményt hozott, hogy a kiadást fontos folklorisztikai segédkönyvvé tette. Érdekes színtartalmat képvisel a jórészt szaktudományi és népszerűsítő dolgozatok közt Thomas Mann Fiorenzájának fordítása (1923). — Az irodalomtörténet elsősorban mint Aranykutatóra fog Gyulai Ágostra emlékezni.

Barta János

NAGY SÁNDOR 80 ÉVES

Amikor zászlót hajtunk a vállán 80 évvel is fiatalosan tervezgető Nagy Sándor előtt, lehetetlen meg nem emlékezni irodalomtörténetészeink egykori, ma már feledésbe menő típusáról. Ötven egynéhány évvel ezelőtt az irodalomtörténetet főként középiskolai tanárok művelték az ország legkülönbözőbb részeiben szétszórta. Könyvtáraktól távol, kollégáktól és idősebb professzoroktól elszakítva, az iskola sokféle megkötöttsége között különösen rögös út volt a pályakezdés. A tárgyszeretet és a kitarás azonban legyőzte az akadályokat: a vidéki magányban cikkek, kiadások, sőt monográfiák születtek, A fiatal Nagy Sándor is egy nagyarányú Tompa-életrajz megírásán munkálkodott szászvárosi (Hunyad m.) magányában, noha az egyete-

men még csaknem a magyar nyelvészettel jegyezte el Simonyi Zsigmond.

A könyv megírása egy szerencsejobb pályatársnak jutott osztályrészül, de az értékes előmunkálatok hat terjedelmes cikk alakjában megjelentek 1910 körül szakfolyóirataink hasábjain. Ez idő tájt nyúlt először ahhoz a két témakörhöz, amely aztán évtizedeken át foglalkoztatta: Arany Toldijához és a humor irodalmi formáihoz. Az előbbi téren első eredménye Lehr Albert-díjjal jutalmazott értekezése a János vitéz és Toldi összevetéséről. Ugyanez évben (1914) lát napvilágot Mikszáth humoráról szóló, ma is gyakran idézett tanulmánya. 1926-ban Budapestre telepszik, a Szent István Gimnázium tanára lesz. Nehéz körülményei ellenére is két munkája készül el: egy népszerűsítő kötet Jókairól, s egy a maga

idején a tanári körökben ritka tárgyilagosságot és megértést mutató kisebb monográfia Adyról. Hátra van még két, leginkább összefoglaló jellegű dolgozata. Arany Toldijáról írt hatives könyve sokoldalúságával és diákoknak is érthető egyszerűségével olyan példamutató műve, a Jókai humoráról szóló, amelyet ma is követni kellene. Sajnos csak kéziratban olvasható legnagyobb anyaggyűjtésen alapuló műve, a Jókai humoráról szóló, melyet már megújódott Akadémiánk jutalmazott prémiummal 1953-ban.

Még egy vonást a portréhoz! Nagy Sándor kitűnő pedagógus, aki a magyar és latin klasszikusok szeretetét egy életre beoltotta sokszáz tanítványa szívébe. Azért hát nem üdvözölhetjük őt igazabb jókívánsággal, mint egy Horatius-idézettel (Carm. I. 31.):

Frui paratis et valido mihi
Latoe, dones, ut precor, integra
Cum mente, nec turpem senectam
Degere nec cithara carentem.

Nagy Miklós

ADY ÉVFORDULÓ

Ady születésének 80. évfordulója alkalmából a Művelődésügyi Minisztérium és az Irodalmi Tanács ünnepi estet rendezett a Magyar Néphadsereg Színházában, november 21-én. Tolnai Gábor megnyitója után Bölöni György tartott előadást Ady költészetéről. A műsor keretében Földessy Gyula, Lengyel Géza és Dénes Zsófia emlékezett meg a költőről, Major Tamás, Ascher Oszkár, Horváth Ferenc, Péchy Blanka és Jancsó Adrienne verseket mondott. Neményi Lili és Jámbor László Ady-dalokat adott elő.

November 22-én délben koszorúzási ünnepély volt a Kerepesi temetőben Ady síremlékénél. Péchy Blanka szavalata után Bóka László mondott beszédet. A Társaság koszorúját Földessy Gyula és Vincze Géza helyezte el.

ADY-ÜNNEPSÉGEK ROMÁNIÁBAN

Adyjalván (Érdmindszenten) november 24-én felavatták az emlékmúzeummal alakított szülőházat. Franyó Zoltán író mondott ünnepi beszédet. A magyar írók üdvözlését Kardos László tolmácsolta.

Nagykarolyban nov. 23-án leplezték le két Ady-emléktáblát. Az egyiket a volt Nagyhajdúvárosi utcában, ahol kisdíákkorában lakott Ady, a másikat a volt piarista gimnázium épületén, ahol 1888–1892-ig tanult. Az ünnepi esten Suceveanu Paul tanár, Kovács Sándor szerkesztő és Gellért Sándor költő mondott beszédet.

Szatmáron az Állami Színházban rendeztek ünnepélyt november 22-én. G. Georgescu Ady-fordító tartott előadást, majd Antal Péter tanár mondott ünnepi beszédet.

Zilahon november 22-én felavatták a kollégium előtt Ady mellszobrát, Balaskó Nándor alkotását. A szobornál Székely László, az Ady gimnázium igazgatója mondott beszédet. Emléktáblát helyeztek el a Petőfi utcában azon a házon, ahol Ady lakott diákkorában 1892–1896-ig. Az emlékestén Balogh Edgár egyetemi tanár tartott előadást.

Nagyváradon november 23-án tartottak ünnepeket. Az Ady Endre parkban felavatták a költő mellszobrát. A szobornál Aurel Pop tanár és Tabéry Géza író mondott beszédet. Az Állami Színházban rendezett irodalmi esten Radu Boureanu. Bölöni György, Nagy István, Franyó Zoltán és Dumiton Isac beszélt.

Bukarestben a Petőfi Sándor Művelődési Ház és a Román Népköztársaság Írószövetsége rendezett ünnepélyt, november 27-én a Clubul Poligrafiei dísztermében Robotos Imre, Dumitru Micu és Bölöni György mondott beszédet. November 28-án a C. I. Parhon egyetem filológiai kara ünnepi ülést rendezett Ady emlékére. Az ünnepségen Bölöni György, Eugen Jebeleanu és Alexandru Andrioiu beszélt.

JÓZSEF ATTILA ÉVFORDULÓ

József Attila sírjánál a Kerepesi úti temetőben december 6-án délben rendeztek koszorúzási ünnepélyt a költő halálának huszadik évfordulóján. A Társaság koszorúját Képes Géza helyezte el.

KARINTHY EMLÉKTÁBLA

Karinty Frigyes emléktáblát helyeztek el az író iskolájában, az egykori Markó utcai kereskedelmi iskolában (jelenleg Bolyai János Technikum, Markó u. 18.). A felavatási ünnepélyen december 7-én Komlós Aladár mondott beszédet a Társaság nevében.

KLUBMEGBESZÉLÉSEK

Az irodalomtudomány új eredményeit ismertető sorozatunk második megbeszélésén november 6-án Komlós Aladár számolt be az 1850–1900 közti időszak lírájának kérdéseiről. A jelenlevők sok kérdést tettek föl és hozzászólásaikkal kiegészítették a beszámoló egyes részleteit.